

ЙОРДАН РАДИЧКОВ АВТОСТРАДАТА

chitanka.info

Те се появяваха, преди още да е настъпил здрач, и къде с пъплене, къде с подскачане се движеха към автострадата. Тревата по полето беше опоскана от добитък, това улесняваше придвижването им. Първите се нареждаха покрай банкета и заставаха неподвижно; приличаха ми на малки пъпчиви бабунки, с очи, щръкнали като главичките на кибритени клечици. Автострадата ръмжеше враждебно насреща им, но това, изглежда, че не ги плашеше, нещо повече — те дори не обръщаха никакво внимание на нейната враждебност, ами продължаваха да се трупат безспирно, сякаш извираха от полето. Не бързаха, но и не изоставаха, покатерваха се по насипа и се смесваха, побутвайки се една друга по перваза на банкета. Автострадата хвърляше насреща им прах и пушек, обгръщаше ги с вихрови потоци, мъчеше се да ги оглуши с трясъка си, със смъртоносно съскане търкаляше досами тях хиляди автомобилни гуми, но малките пъпчиви бабунки не трепваха, ами продължаваха да прииждат, да се трупат една до друга и щом се сместеха върху банкета, мигом заставаха неподвижно, всяка една обърната с лице към автомобилния поток, положила глава върху нежните си лапи.

Привечер полето, пресечено на две половини от автострадата, изглеждаше пустинно. Един стар дъб стърчеше само, опожаряван от светкавици, с овъглена наполовина коруба, бе влизал той неведнъж в двубой с господата, дълбоки бяха небесните рани по тялото му, но бог се бе уморил да го замеря със светкавици и се бе отказал да влиза повече в единоборство с него. Дървото стоеше унило сред опосканото от добитъци поле и служеше главно за пладнище на едно стадо шилета. Каква съдба само имаше столетникът — подир битките си с небето и с бога — да служи единствено за пладнище на шилетата, които шилегарят наричаше въшки и непрекъснато ги замерваше с тоягата си, за да ги възвръща. От тази тояга шилетата куцаха кое с лява нога, кое с дясна, кое с предна нога, кое със задна, тъй че почти всичко бе осакатено от своя пастир. Освен въшки той наричаше шилетата си още и *пупави*, защото растяха предимно на корем (според местния диалект корем значи *пупа*). Пупаво или запупавяло се употребява предимно в среден род — може би за да се подчертае по този начин неговата недоразвитост. Това понятие се разпростира само върху човека и върху домашните животни, без да засяга птиците. Ако думата не звучеше така грозно, и при по-голям късмет, тя можеше да влезе и в книжовния

език; според автора тя съдържа в себе си полемичен заряд и при правилна употреба може да съсипе цяло едно реноме.

С рев и трясъци автострадата се спускаше със сто километра в час помежду хълмовете от запад, идеше тя някъде от майната си, сечеше на две равни половини живописното шосе и със свирепо ръмжене плъпваше по изпречилите се на пътя ѝ височини на изток. Това гигантско влечуго не спеше ни денем, ни нощем, хората се бояха от него, затуй го бяха оградили от двете страни с телени мрежи, за да не може да излиза извън теления коридор. Това, от една страна; от друга страна, тези телени заграждения служеха като предпазен санитарен кордон по отношение хора, добитък, диви животни и прочие. Всичко, което се опитваше да пресече пътя на влечугото, загиваше под хилядокраките му каучукови лапи. Понякога то само се спираше, в болезнена конвулсия, като че рибена кост засядаше на гърлото му. Тогава се чуваше как се разбиваха един в друг летящите автомобили, трещеше смачкана ламарина, звънтяха разбити стъкла и се разсипваха, ситни като морска сол, чуваха се човешки стонове и пъшкания: „О, майчице!“, „Боже!“ или женски писъци. Вой на сирени се чуваше, придружаваха ги мигащи тревожно червени и сини светлини, шилегарят излизаше изпод сянката на дъба, вдигаше ръка над очите си, за да види с каква рибена кост се задави влечугото. Понякога тръгваше към автострадата, повтаряйки си на ума: „Дей, въшки, де“!, но пристигаше късно. Влечугото съскаше и ръмжеше заканително, на мястото, където преди малко трещеше и се мачкаше метал, сега шилегарят виждаше как върху черната лъскава кожа на автострадата аленееха кървави петна и се съсирваха, посипани със ситно разбити стъкла.

Понякога огромни автовлакове се преобръщаха, особено когато ниски мъгли обгръщаха отвсякъде влечугото и едва видима пот избиваше по кожата му от тези мъгли, та ставаше то хлъзгаво и коварно за автомобилите. От автовлаковете се изсипваше обезумял добитък, трошеха се яки кости, мучене се носеше като от скотобойна. И се блъскаше този обезумял наранен добитък в телените огради, отвсякъде го връхлитаха с ревящите си клаксони автомобилите, скърцаха остро спирачки, съскаха гуми и оставяха въгленови следи подире си. Случваше се и ремарке да се откачи и да се понесе неуправляемо като детска блъскачка сред автомобилния поток; друг

път, тъй както дисциплинирано и спокойно се движи кола, изведнъж се понася тя на едната си страна, излиза от потока, прави салтомортале във въздуха и се блъска в телената ограда, за да легне по гръб, смачкана до неузнаваемост. Някоя пък ще се завърти внезапно в обратна посока и ще тръгне срещу автомобилите, друга се завърта подобно на пумпал, сякаш е въртоглава... Това са люспи, които гигантското влечуго отърсва от себе си, плъзгайки се със сто километра в час. Нощем то светва с жълтите си очи, без да спира да отронва метални люспи от себе си, тогава най-много напомня гигантски автозавър, тръгнал през мрака на изток. На разсъмване очите на автозавъра избледняват, гледат студено, без да мигат, тъй както и змията те гледа, без да мигне, защото няма тя клепачи, както ги имаме ние хората или пък другата твар.

Преди обаче влечугото да заопипва пътя и околността с жълтите си очи, овчарят хвърляше тоягата си подир някое от шилетата с възгласа: „Дей, въшки, де!“, почваше да събира стадото и се изгубваше със своите пупави въшки между два хълма на запад, заедно с изгубването на слънцето. Зад гърба му автострадата заръмжаваше по-силно, тъй като автомобилите се разбързваха да не замръкнат по пътя. Въпреки че се разбързваха, те замръкваша. Тогава именно се появяваха откъм полето милите пъпчиви бабунки.

Може ли да каже някой къде и как майката природа си крие децата? Трудно е да се каже къде и как точно, обикновено ние казваме, че майката природа си крие децата в своята пазва. Каква пазва, господи, в това опоскано от домашния добитък и от пупавите шилета поле! Като че от нищото или от настъпващия здрач се зараждаха тези пъпчиви бабунки!

Това бяха жаби.

Някои пълзяха по корем, други се бяха повдигнали на четири крака и пристъпваха тромаво, трети подскачаха, правеха по три-четири скока и се спираха да починат. Малко почиваха, защото гледаха да не ги изпреварят. Имаше малки жабчета, на големина достигаха колкото зелен скакалец, имаше от средна големина, те бяха най-многобройните, но тук и там се забелязваше и по някоя дърта жаба, ще си помисли човек, като я види, че е на сто години. Тя също пълпеше с пъшкане към автострадата. Опожаряваният от светкавица дъб, овъглен наполовина, шумеше тихо с листата си, сякаш шъткаше някому.

Дървесна жаба се криеше в клоните му между зелената шума, но тя не слизаше от дървото, ни веднъж не отиде с другите жаби при автострадата.

С какво автострадата привличаше тази земноводна твар?

Дали това не бяха търсачки на силни усещания, които си въобразяваха, че могат, като се засият, със своите жабешки скокове да преминат от другата страна, пресичайки пътя на десетките и стотици смъртоносни автомобилни гуми, понесли се със сто километра в час по асфалта! Какъв магнетизъм или каква сила привличаше тази нежна пъпчива твар към влечугото!... Не мога да отговоря. Мога само да съчувствувам на тези мили бабунки, които стоят неподвижно една до друга и гледат хилядоокото влечуго със своите щръкнали очи. Автомобилният поток ни за миг не секва, търкалят се всички марки автомобили, идващи от Западна Европа на път към Изтока и към Индиите или пък на път от Индиите и от Изток към Западна Европа. Когато се случи извън пределите на страната ни да се появи епидемия от холера, то чуждестранният автомобилен поток пътува само нощем, затворен в санитарен кордон. Товарни коли, хладилни коли, крадени автомобили, каравани, купувани на втора и на трета ръка, всякаква моторна твар, очуквана и пребоядисвана, или пък току-що слязла от фабричния конвейер, всичко това се търкаля върху нови широки гуми, върху стари ветерани, вулканизирани в разнебитени работилници, върху износени гуми, без всякакъв грайфер, почти като стари галоши — ако една само капка дъжд капне върху автострадата, пързалат се изтърканите галоши, като че не са гуми на автомобил, ами са плазове на бобслей. Пилотни коли ще минат, ще парализират за миг потока, той се поотърсва изненадано, изръмжава, набира скорост и бърза да навакса изгубеното.

Всичко това минава пред лицето на жабите или до самото им лице — стига да може да се каже, че жабата има лице, защото у нея ни чело има, ни нос, ни брада или бузи, а само една жабешка уста и тези две щръкнали очи! И у никого никакво съчувствие към тази твар, всички я гледат като нищожество, наричат я Баба Жаба, Жаба Кекерица или просто *жаба*. Децата, щом я видят, че подскача, се струпват край нея, за да ѝ смачкат главата с камък, или пък някое от тях ще я настъпи с обувката си по главата, та очите ѝ щръкват още повече. Само едно плевенско село е проявило милост към жабата — нарича се

Къртожабене, друго село не зная дали носи жабешко име, чувал съм за Жабокрек, но не зная дали това е селище, местност, махала или градски квартал... Както и да е!

Жабите въобще не знаят как се отнасяме ние, хората с тях и че за нас те са синоним на грозота. В народните приказки на всички народи, щом им се омагьосва царска дъщеря, то тя обезателно се превръща в жаба, за да могат всички да я гледат с погнуса. Жабите се превръщат отново в царски дъщери, ако срещнат хора, които без всякаква погнуса ги целуват по устата. Но питам се: кой в наше време ще седне да целува жаби и да ги превръща в царски дъщери? В най-добрия случай човек ако срещне жаба по пътя си, я ритва. И ето че тази твар, отритната отвсякъде, се нарежда край автострадата, чака тя да се сгъсти здрачът и къде поединично, къде на групички, тръгва да пресече пътя на хилядолапото влечуго. През цялата нощ милите на сърцето ми пъпчиви бабунки се навират под лапите на автомобилите, някои се снишават, други се мъчат да преминат на едри скокове, кое по-бавно, кое по-бързо, всичко се стреми да пресече автострадата и да премине от *другата страна*.

Кое кара тази шепа животец да пресича нощем ръмжащата заканително автострада?

Сутрин, на дневна светлина, по влажния асфалт се виждат сплескани жаби, те са плоски като динени кори, някои от тях вихровите потоци са отхвърлили извън банкета, търкулнали са се посред изгорялата трева на шанеца. Слънцето се издига бавно по небосвода, изсушава сплесканите пъпчиви бабунки, те постепенно стават леки, въртят се като пумпали из каучуковите крака на автострадата. Шилегарят се появява със своите пупави шилета, понякога се подпре на тоягата си, мисли, изглежда, колко е хубаво, че телена мрежа отделя него и шилетата му от автострадата. Ако не е тази телена мрежа, то шилетата току-виж някой път се юрнат, погнати от своя стаден инстинкт, да пресекат пътя на автомобилите и до едно ще погинат под колелетата. Умни хора много умно са измислили тая умна телена мрежа, не случайно народът е казал: Вързан поп — мирно село!... А жабите? Какво от туй, че жабите се провират под телената ограда! Който е глупав, да гине!

Те всеки ден (по-точно всяка нощ) гинеха под колелетата на автомобилите. Едни тръгваха откъм десния банкет на автострадата,

други се запътваха откъм противоположната, лявата страна. Поединично или групово милите животинки се стремяха, с риск на животеца си, да преминат от *другата страна*. И ако хиляди загиват, то дълбоко съм убеден, че единици все пак успяваха къде с подскачане, къде с пълзене или като се снишават, та почти залепват за асфалта, да преминат *от другата страна*. Самият факт, че тези малки пъпчиви бабунки, с очи щръкнали като главичките на кибритени клечици, продължават да живеят и се множат и от двете страни на автострадата, показва, че автострадата не е в състояние да ги изстреби. Милите ми, те не само се множат, но всяка привечер се запътват през опосканото от добитък поле, покрай стария дъб, към ръмжащата автострада и въпреки голямата скорост и смъртоносната ѝ закана, тръгват да пресекат пътя ѝ.

Знак ли някакъв ми дават тези мили мънички бабунки, които ние наричаме гнусливо *жаби*, подсещат ли ме за нещо, като въпрос ли някакъв стоят в моето битие, не мога да кажа, защото сам аз седя вътре в автострадата, тътрейки се върху четири колелета, частица съм от това гигантско влечуго — сляпо, макар и хилядооко, — седя вътре в него, както Йона седеше в стомаха на кита... Къде ще имам време да видя дали отляво, или отдясно някоя жаба, ослепена от фаровете, се запътва да премине от другата страна! Ако тя се движи все покрай влечугото и не пресича пътя му, няма и да погине. Аз за всеки случай съм вътре, сместил съм се по някакъв начин, частица съм от този автозавър или влечуго, все по-често и по-често осъзнавам това. Обаче все още не мога да осъзная дали като се носим със сто километра в час и се огъваме помежду телените предпазни огради, ние, подобно на пъпчивите малки бабунки, не пресичаме, без да разбираме, пътя на още по-гигантско влечуго и няма ли да останем смачкани като динени кори под лапите му?

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.